

IZABELA SZKURŁAT

Pomeranian University in Słupsk, Poland

ORCID iD: 0000-0001-6320-8421

AGNIESZKA SAŁEK-IMIŃSKA

Pomeranian University in Słupsk, Poland

ORCID iD: 0000-0002-2307-0605

MIGRACJA JAKO ZAGROŻENIE DLA BEZPIECZEŃSTWA W TRZECIEJ DEKADZIE XXI WIEKU

MIGRATION AS A SECURITY THREAT IN THE THIRD DECADE OF THE 21ST CENTURY

ABSTRACT

The article presents the phenomenon of migration as challenges and threats in the third decade of the 21st century. International data related to legal and illegal migration are analysed. It also points to recent legislation aimed at increasing security in European Union countries. Using the author's questionnaire, surveys were conducted on the perception of the migration phenomenon and its impact on security in Poland and the EU. Both the research conducted on a nationwide sample by CBOS and the results of the author's research show a negative attitude towards the reception of migrants on the territory of Poland and EU countries.

STRESZCZENIE

Artykuł prezentuje zjawisko migracji jako wyzwania i zagrożenia w trzeciej dekadzie XXI w. Analizie poddano międzynarodowe dane związane z migracją legalną i nielegalną. Wskazano także na najnowsze akty prawne, mające na celu zwiększenie bezpieczeństwa w państwach Unii Europejskiej. Przy użyciu autorskiego kwestionariusza przeprowadzono badania ankietowe dotyczące postrzegania zjawiska migracji i jego wpływu na bezpieczeństwo zarówno w Polsce, jak i w UE. Badania przeprowadzone na próbie ogólnopolskiej przez CBOS oraz wyniki badań autorskich ukazują negatywne podejście do przyjęcia migrantów na terytorium Polski i państw należących do Unii Europejskiej.

KEYWORDS: *migration, security in Europe, international security, threats, migration crisis*

SŁOWA KLUCZOWE: *migracja, bezpieczeństwo w Europie, bezpieczeństwo międzynarodowe, zagrożenia, kryzys migracyjny*

WPROWADZENIE

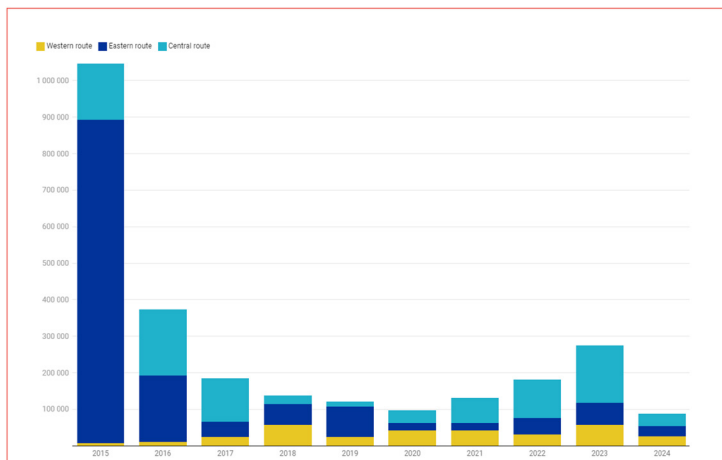
Migracja nie jest nowym zjawiskiem we współczesnym świecie, jednak obecnie ma wpływ na znaczną liczbę państw. Od 2015 r. to Europa stała się głównym celem nasilonych migracji, postrzeganym przez potencjalnych przybyszów jako nowy punkt na mapie, oferujący *lepsze możliwości* ekonomiczne. Ważnym aspektem tego zjawiska są także istotne różnice społeczne i kulturowe, które wyróżniają Europę na tle innych regionów. Trzecia dekada XXI w. to znaczne przyspieszenie zjawiska migracji. Rosnąca liczba migrujących zmusza rządy, nie tylko w Europie Zachodniej, do podejmowania coraz nowych działań, które mają na celu pomoc migrantom oraz ich lokację.

Przyjmuje się, że międzynarodowa migracja jest powszechnie uznawana za zjawisko złożone i nieuchronne. Dlatego tak ważne są wypracowane krajowe i międzynarodowe strategie związane przede wszystkim z polityką społeczną. Zróżnicowanie migracji ze względu na jej typy powoduje niejednokrotnie brak jednolitej strategii. Dodatkowo istotne jest także upolitycznienie zjawiska migracji, które ciągle narasta. Doprowadza to m.in. do zmian w polityce poszczególnych krajów, w relacjach międzynarodowych, czy też znacznie wpływa na politykę migracyjną (Castles, Miller, 2011, s. 28–29).

KRYZYS MIGRACYJNY

Wspomniany już rok 2015 stał się wyznacznikiem nowej migracji na kontynent europejski. Masowa migracja spowodowała, że Europa nie była w stanie przyjąć tak dużej liczby migrantów. Procedury, które zostały wcześniej wdrożone, w większości przypadków się nie sprawdziły. Migranci wybierali kraje z dobrymi warunkami socjalnymi, traktując większość krajów europejskich jako kraje tranzytowe. W 2016 r. napływ migrantów do Europy nie był już tak znaczny jak rok wcześniej, a w kolejnych latach liczba migrantów malała. Na taki stan rzeczy wpłynęła również pandemia COVID-19. W latach 2021 i 2022 zauważamy nieznaczny wzrost liczby migrantów. Jednak liczbę wzrostową obserwujemy szczególnie w 2023 r. (Tabela 1).

Obecnie przyjmuje się, że funkcjonują dwa szlaki migracyjne do Europy. Na trasie wiodącej przez wschodnią część Morza Śródziemnego odnotowano tylko w styczniu 2024 r. 3995 nielegalnych przekroczeń granicy. Nielegalni migranci pochodzili przede wszystkim z Syrii – 1040, a także z Afganistanu – 756, Egiptu – 314, Palestyny – 170 i nieznanymi państw – 706. Na trasie wiodącej przez Afrykę Zachodnią w styczniu 2024 r. odnotowano 6643 nielegalnych przekroczeń granicy. Migranci pochodzili z Mali – 710, Maroka – 360, Mauretanii – 129, Senegalu – 106 i nieznanymi państw – 5296 (Frontex map, 2024).

Tabela 1. *Nielegalna migracja w liczbach*

Źródło: <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/eu-migration-policy/> (dostęp: 9.09.2024).

Zjawisko migracji to problem złożony i – jak już wcześniej wspomniano – jest nie do zatrzymania. Szczególne zainteresowanie budzi nielegalna migracja. Porównując dane statystyczne, jest to zaledwie część migracji, jaka odbywa się w całej Unii Europejskiej. Uzyskane dane wskazują, że liczba ubiegających się o azyl w Europie obecnie odnotowuje tendencje zwykłe. W pierwszych siedmiu miesiącach 2023 r. wnioski o azyl złożyło aż 601 600 migrantów. Dla porównania, w 2022 r. całkowita liczba osób, które taki wniosek złożyły była na poziomie 237 600 z czego 39 500 było poniżej 18 roku życia. Należy zaznaczyć, że migranci mogą otrzymać status uchodźcy, status osoby potrzebującej ochrony uzupełniającej oraz status humanitarny. Konflikt w Ukrainie, który ma miejsce od lutego 2022 r., spowodował, że do Europy przybyła największa liczba uchodźców od 1939 r. Pod względem narodowości obywatele Ukrainy byli na pierwszym miejscu wśród osób, którym UE wydała zezwolenia na pobyt w państwach należących do UE: w 2022 r. – 374 412 i w 2023 r. – 307 313. Obecnie przyjmuje się, że migranci z Afryki przesiedlają się głównie do krajów sąsiednich. W ostatnich latach nieregularna migracja stanowi niski odsetek w porównaniu z regularną migracją, np. w 2023 r. migracja nieregularna była na poziomie 385 445, a regularna 3 741 015.

Natomiast w 2023 r. do grupy osób, które najliczniej ubiegały się o azyl, zaliczamy Syryjczyków – 183 035 (Commission, 2024).

Problem migrantów spoza Unii Europejskiej budzi wiele kontrowersji. Są one spowodowane uprzedzeniami rdzennych obywateli do migracji zewnętrznej, uprzedzeniami związanymi z asymilacją migrantów na poziomie społecznym i kulturowym, problemami związanymi z bezpieczeństwem, a także niechęcią do utrzymywania migrantów i wypłacania im świadczeń socjalnych. Przyjęte w poprzednich latach założenia polityki migracyjnej w Unii Europejskiej nie do końca zostały zaakceptowane, a próba rozwiązania problemu migrantów przez nałożenie na państwa członkowskie limitów przyjęć wywołała wiele kontrowersji i dyskusji. Należy zaznaczyć, że latach 2014–2020 Unia Europejska wspierała kraje członkowskie w dziedzinie polityki migracyjnej, m.in. poprzez Fundusz Azylu, Migracji i Integracji (AMIF) (Dz. U. UE L 150/168) oraz Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ISF) (Dz. U. UE L 150/93). Ze względu na liczną migrację z Afryki w 2015 r. stworzono także kryzysowy fundusz powierniczy Unii Europejskiej na rzecz stabilności oraz eliminowania przyczyn migracji nieuregulowanej i wysiedleń w Afryce. Celem takiego działania było zarządzanie migracją, eliminacja przyczyn pierwotnych prowadzących do migracji oraz realizację zadań wynikających z sytuacji kryzysowych i pomoc rozwojową (Special report, 2024).

Na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1147 z dnia 7 lipca 2021 r. ustanawiającego Fundusz Azylu, Migracji i Integracji (Dz. U. EU L 251/1) ponownie ustanowiono jego działanie. Przyjmując, że *w kontekście zmieniających się wyzwań w zakresie migracji, które wiążą się z koniecznością wspierania silnych systemów przyjmowania, azylu, integracji i migracji w państwach członkowskich, zapobiegania sytuacjom presji migracyjnej i adekwatnego reagowania na nie w sposób solidarny oraz zastępowania nieuregulowanego i niebezpiecznego napływu migrantów legalnymi i bezpiecznymi sposobami migracji, inwestowanie w skuteczne i skoordynowane zarządzanie migracjami w Unii ma kluczowe znaczenie dla osiągnięcia unijnego celu ustanowienia przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości (...)* (Dz. U. EU L 251/1). Powołano także ponownie Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ISF) na lata 2021–2027 na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1149 z dnia 7 lipca 2021 r. (Dz. U. EU L 251/94).

Jednym z zadań funduszu jest *zarządzanie zdarzeniami, ryzykiem i kryzysami dotyczącymi bezpieczeństwa, w tym poprzez zwiększoną współpracę między organami publicznymi, właściwymi organami lub jednostkami organizacyjnymi Unii, społeczeństwem obywatelskim i partnerami prywatnymi w różnych państwach członkowskich* (Dz. U. EU L 251/94).

W 2024 r. Unia Europejska w celu rozwiązania problemu migracji przyjęła także tzw. pakt o migracji i azylu, w skład którego wchodzi 10 nowych aktów prawnych, w tym m.in.: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1347 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony (Dz. U. UE L 2024/1347 z 22.05.2024 r.), rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1348 z dnia 14 maja 2024 r. ustanawiające wspólną procedurę ubiegania się o ochronę międzynarodową w Unii (Dz. U. UE L 2024/1348 z 22.05.2024 r.), rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1349 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ustanowienia powrotowej procedury granicznej (Dz. U. UE L 2024/1349 z 22.05.2024 r.), rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1350 z dnia 14 maja 2024 r. ustanawiające unijne ramy przesiedleń i przyjmowania ze względów humanitarnych (Dz. U. UE L 2024/1350 z 22.05.2024 r.). Pakt ma za zadanie wprowadzenie zmian w zarządzaniu migracją na poziomie UE. Wszystkie przyjęte dokumenty mają koncentrować się na czterech płaszczyznach skutecznego działania UE w tej dziedzinie. Po pierwsze, niezbędne jest stworzenie silnych granic zewnętrznych poprzez wdrożenie skutecznej kontroli, opartej na bazach danych m.in. Eurodac, wdrożenie procedur granicznych i procedur związanych z powrotami oraz działania, które będą prowadziły do zniwelowania instrumentalnego podejścia do migrantów. Po drugie, istotne są odpowiednie procedury, które będą skuteczne i szybkie oraz oparte na czytelnych przepisach poszanowania praw człowieka. Istotne jest także wypracowanie kryteriów związanych z przyznawaniem statusu uchodźcy. Po trzecie, przyjęte legislacje muszą również regulować wsparcie na poziomie finansowym oraz operacyjnym i zapobiegać migracji wtórnej. Po czwarte, przepisy mają wprowadzić zmiany, które będą

zapobiegały nielegalnym wjazdom na teren UE, skuteczną walkę z przemytem migrantów czy też będą zakładały współpracę międzynarodową w przypadku readmisji (Home-affairs, 2025). Wprowadzenie przepisów w życie będzie odbywało się przez dwa najbliższe lata. Dopiero po upływie tego czasu będzie wiadomo, na ile zostały skutecznie opracowane i wdrożone. Przed krajami Unii Europejskiej stoją nie tylko wyzwania związane z przygotowaniem krajowych planów wdrożenia paktu, wspólnego planu wdrożenia na poziomie EU, lecz także współpraca z państwami spoza UE w dziedzinie migracji, solidarność wszystkich państw członkowskich oraz odpowiednia polityka informacyjna, a także przekazywanie informacji na poziomie państw UE i poza nią oraz wykorzystanie systemów informatycznych.

PROBLEMY Z MIGRACJĄ

Migracja stanowi wyzwanie dla krajów europejskich. Od momentu kryzysu migracyjnego w 2015 r. problem ten stał się bardzo medialny i kontrowersyjny. Rdzenni obywatele najczęściej obawiają się przyjmowania migrantów z innych kręgów kulturowych. Jednym z problemów wynikających z migracji jest problem braku asymilacji. Przyjmujemy, że jest to proces złożony. W trakcie asymilacji *dochodzi do częściowego lub całkowitego zmieszania bądź zlania się elementów składowych co najmniej dwóch lub większej liczby grup kulturowych. Asymilacja jest nie tylko procesem scalania, nakładania się na siebie i zlewania dwóch kultur, lecz prowadzi także do uniwersalizacji tożsamości grupowej, od węższych, partykularnych, pronarodowych jej rodzajów do nowych, narodowych i postnarodowych form integracji* (Paleczny, 2017, s. 63). Brak chęci integracji ludności napływowej jest jednym z zarzutów kierowanych wobec migrantów. Ponadto rdzenni obywatele boją się ich negatywnego wpływu na bezpieczeństwo i porządek publiczny oraz czerpania korzyści z funduszy socjalnych. Dodatkowym elementem negatywnej oceny jest obraz medialny migrantów. Na taki stan wpływają także stereotypy i uprzedzenia. W większości migranci różnią się wyznawaną religią, tradycją czy też wyglądem zewnętrznym (np. kolor skóry, ubiór). Nie bez znaczenia na nastroje antymigracyjne mają takie wydarzenia, jak: forsowanie granic i działania na

rzecz zakłócenia porządku publicznego, np. przez migrantów umieszczonych w obozach, m.in. we Włoszech i Grecji, stawianie prowizorycznych blokad w celu spowolnienia lub zatrzymania pojazdów w Calais, co w konsekwencji miało prowadzić do nielegalnego przekroczenia granicy wewnątrz pojazdu, chęć relokacji 40 tys. migrantów do państw członkowskich, zamachy terrorystyczne i rekrutowanie przez organizacje terrorystyczne (wśród migrantów mogą być także terroryści), niskie kwalifikacje zawodowe, walka o symbole religijne we Francji (Pasamonik, Duch-Krzystoszek, 2018, s. 2–3). W badaniu CBOS *O kryzysie migracyjnym po zamachach w Brukseli* w marcu 2016 r. aż 61% badanych wyraziło zdecydowany sprzeciw wobec przyjmowania uchodźców z krajów objętych konfliktami zbrojnymi z Bliskiego Wschodu i Afryki napływających do państw Unii Europejskiej (Badora, 2016, s. 5). Negatywny stosunek do przyjmowania migrantów potwierdza się w przeprowadzonych badaniach według autorskiego kwestionariusza w 2024 r.

ANALIZA POSTRZEGANIA ZJAWISKA MIGRACJI W EUROPIE NA PODSTAWIE BADAŃ SONDAŻOWYCH W ŚWIETLE WYBRANYCH TEORII MIGRACYJNYCH

W przeprowadzonym badaniu sondażowym z wykorzystaniem autorskiego kwestionariusza ankiety wzięło udział 102 respondentów, w tym 42 kobiety (41,2%) oraz 57 mężczyzn (55,9%). Trzech ankietowanych nie chciało ujawnić swojej płci. Respondentów charakteryzowało duże zróżnicowanie wiekowe. Na potrzeby przeprowadzenia badania przyjęto następujące przedziały wiekowe: do 20 lat, 21–25 lat, 26–30 lat, 31–40 lat, 41–50 lat oraz 51–60 lat. Najliczniejszą grupę stanowiły 32 osoby w przedziale 21–25 lat (31,4%), a najmniej liczną osoby w przedziale wiekowym 51–60 lat – 5 osób (4,9%). W badaniu wzięło udział 11 respondentów do 20 roku życia (10,8%), w wieku 26–30 lat – 9 osób (8,8%), a w wieku 41–50 lat – 22 ankietowanych (21,6%).

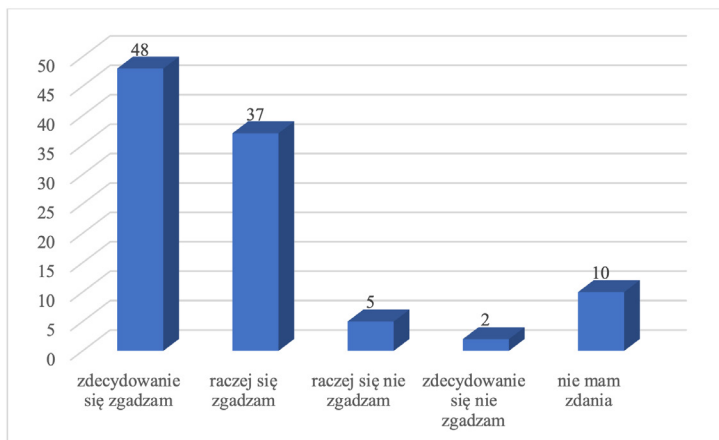
Pierwsze pytanie badania ankietowego dotyczyło poznania opinii respondentów w zakresie, czy zjawisko nielegalnej migracji stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa w Europie w trzeciej dekadzie XXI w. Większość respondentów zdecydowanie się zgadza ze stwierdzeniem, że zjawisko nielegalnej

migracji stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa w Europie w trzeciej dekadzie XXI w. Tak wyszczególniło prawie 53% ankietowanych, co wskazuje na wysoki poziom zaniepokojenia tym problemem wśród badanej grupy. Dodatkowo ponad 40% raczej zgadza się z tym twierdzeniem, co może sugerować, że nawet jeśli nie postrzegają oni sytuacji jako bezpośredniego zagrożenia, to dostrzegają pewne ryzyka związane z nielegalną migracją. Zaledwie 2% ankietowanych wskazało odpowiedź, że zdecydowanie się z tym nie zgadza, a niecałe 5%, że raczej się nie zgadza, co może oznaczać, że tylko niewielka część ankietowanych nie widzi w tym poważnego problemu, oraz że ta kwestia nie jest tak istotna, jak inne wyzwania stojące przed Europą.

Respondentów zapytano także, czy kryzys migracyjny w 2015 r. i napływ migrantów do Europy negatywnie wpłynął na bezpieczeństwo międzynarodowe. Rozkład uzyskanych odpowiedzi prezentuje Rysunek 1.

Rysunek 1. Wpływ kryzysu migracyjnego w 2015 r. i napływu migrantów do Europy na bezpieczeństwo międzynarodowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Analizując uzyskane wyniki badania, można stwierdzić, że większość respondentów (47%) wskazała, że kryzys migracyjny w 2015 r. i towarzyszący mu napływ migrantów do Europy negatywnie wpłynął na poziom bezpieczeństwa międzynarodowego. W tym zakresie ponad 36% respondentów

raczej się z tym stwierdzeniem zgadza, co wskazuje, że ankietowani dostrzegają istotne zagrożenia wynikające z tego zjawiska. Jedynie niewielka grupa respondentów wyraziła odmienną opinię. Odpowiednio pięciu i dwóch ankietowanych wskazało odpowiedź: *raczej się nie zgadzam* oraz *zdecydowanie się nie zgadzam*. W tej kwestii 10 respondentów nie miało zdania, co może świadczyć o braku wystarczających informacji lub niepewności co do rzeczywistych skutków kryzysu.

Kolejną kwestią, o którą zapytano respondentów, była opinia w sprawie migrantów przybywających do Europy i skuteczności ich społecznej i kulturowej integracji. Ponad połowa respondentów zgadza się ze stwierdzeniem, że migranci przybywający do Europy mogą skutecznie integrować się społecznie i kulturowo. Zdecydowanie zgodziło się z tym 16 ankietowanych (15,7%), co wskazuje na silne przekonanie o możliwościach integracyjnych migrantów. Kolejne 37 osób (36,3%) wybrało odpowiedź *raczej się zgadzam*, co sugeruje, że mimo pewnych wątpliwości, są oni skłonni wierzyć w potencjał migrantów do adaptacji i włączenia się w europejskie społeczeństwa. Przeciwnie zdanie wyraziło 36 respondentów: 17 osób *raczej się nie zgadza* (16,7%), a zdecydowanych w tym wymiarze jest 19 respondentów (18,6%). Prawie 13% ankietowanych nie miało zdania w tym zakresie, co może wskazywać na brak wystarczających informacji lub brak bezpośrednich doświadczeń z migrantami. Taka postawa może również wynikać z ambiwalentnych odczuć na temat korzyści i wyzwań związanych z integracją migrantów.

Dalsza część przeprowadzonego badania dotyczyła chęci uzyskania odpowiedzi na pytanie, czy legalna migracja wewnątrz Unii Europejskiej jest zagrożeniem dla bezpieczeństwa. Rozkład uzyskanych odpowiedzi prezentuje Tabela 1.

Tabela 1. *Legalna migracja wewnątrz Unii Europejskiej jako zagrożenie dla bezpieczeństwa*

RODZAJ OCENY	LICZBA WSKAZAŃ	PROCENT WSKAZAŃ
zdecydowanie się zgadzam	32	31,4
raczej się zgadzam	14	13,7
raczej się nie zgadzam	28	27,4
zdecydowanie się nie zgadzam	15	14,8
nie mam zdania	13	12,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Na podstawie danych ujętych w powyższej tabeli można stwierdzić, że 31,4% ankietowanych zdecydowanie zgadza się ze stwierdzeniem, że legalna migracja wewnątrz Unii Europejskiej stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa, co wskazuje, że znaczna część ankietowanych postrzega legalne przepływy ludności w UE jako potencjalne ryzyko. Z kolei 27,4% respondentów raczej się z tym stwierdzeniem nie zgadza i widzi legalną migrację wewnętrzną jako potencjalnie korzystną i niezagrażającą bezpieczeństwu państwa. Trzynaście osób biorących udział w badaniu nie ma w tej kwestii zdania. Może to wskazywać na brak wystarczającej wiedzy na temat skutków legalnej migracji lub na obojętność w postrzeganiu tego zjawiska. Osoby te mogą nie być pewne, jakie są rzeczywiste korzyści i zagrożenia związane z migracją wewnątrz UE.

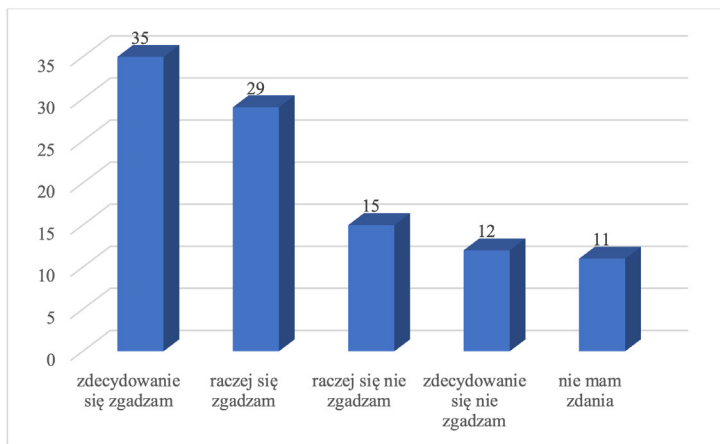
Kolejne pytanie dotyczyło kwestii, czy w kolejnych latach (od 2024 r.) Europa ponownie stanie się miejscem docelowym dla migrantów. W tym zakresie ponad 35% respondentów zgodziło się ze stwierdzeniem, że w kolejnych latach (od 2024 r.) Europa ponownie stanie się miejscem docelowym dla migrantów, wyrażając przekonanie, że kontynent europejski będzie nadal przyciągał ludzi poszukujących lepszych warunków życia, pracy i bezpieczeństwa. Kolejne 29 osób (28,4%) wybrało odpowiedź *raczej się zgadzam*, co sugeruje, że mimo pewnych wątpliwości znaczna część społeczeństwa przewiduje wzrost napływu migrantów do Europy. Natomiast 14 respondentów (prawie 14%) miało przeciwne zdanie na temat przyszłego napływu migrantów do Europy. Z tej grupy prawie 4% wybrało odpowiedź *raczej się nie zgadzam*, a prawie 10% stwierdziło, że *zdecydowanie się nie zgadza* z przewidywaniami o wzroście migracji. Zastanawiająca jest też duża liczba osób (22,6%), która nie ma zdania w tej kwestii. Ta grupa może świadczyć o braku pewności co do przyszłości migracji lub nieznajomości problemu.

Kolejne pytanie ankietowe brzmiało: czy według Pani/a Unia Europejska powinna pomagać migrantom poprzez przekazywanie funduszy m.in. dla Afryki w celu poprawy jakości życia w kraju ojczystym i zachęcenie obywateli do pozostania w nim? Prawie połowa respondentów (49 osób) zgodziła się ze stwierdzeniem, że Unia Europejska powinna pomagać migrantom poprzez przekazywanie funduszy m.in. dla krajów afrykańskich w celu poprawy jakości życia w kraju ojczystym i zachęcenie obywateli do pozostania w nim. Takie podejście zakłada, że rozwiązanie problemu migracji powinno koncentrować się na źródłach problemów, z którymi borykają się kraje pochodzenia migrantów, a nie tylko na zarządzaniu skutkami migracji w Europie. Zdecydowanie zgadza się z tym 16,7% respondentów, a raczej się zgadza 31,4% badanych osób. Z kolei pomocy UE zdecydowanie sprzeciwia się 21 respondentów a 13 z nich wskazuje na odpowiedź *raczej się nie zgadzam* 18,6% ankietowanych nie ma zdania w tej kwestii, co może świadczyć o tym, że ci respondenci mogą nie być wystarczająco zaznajomieni z kwestiami dotyczącymi pomocy rozwojowej i jej wpływu na migrację, co utrudnia im wyrobienie sobie opinii.

W kolejnym etapie przeprowadzonego badania zapytano respondentów, czy według ich opinii Unia Europejska powinna wspierać migrantów na terytorium Europy programami socjalnymi? Na podstawie danych ujętych w powyżej tabeli można stwierdzić, że ankietowani nie są zwolennikami wsparcia migrantów na terytorium Europy programami socjalnymi. Odpowiedź *zdecydowanie się z tym nie zgadzam* wskazało 35 osób (34,4%) a *raczej się nie zgadzam* wybrało 29 osób (28,4%). Takie podejście może wynikać z obaw dotyczących obciążenia systemów opieki społecznej, a także z kwestii integracji migrantów ze społecznościami lokalnymi. Tylko sześciu respondentów zdecydowanie opowiedziało się za koniecznością wsparcia migrantów poprzez różne programy wsparcia a 19 osób (18,6%) raczej się z tym zgodziło, co może sugerować, że w opinii tej grupy respondentów wsparcie socjalne jest kluczowe dla zapewnienia godnych warunków życia migrantów oraz ich integracji z nowymi społecznościami. W tej kwestii nie miało zdania 12,7% ankietowanych. Osoby niezdecydowane mogą być świadome złożoności problemu migracji i wyzwań związanych z integracją, co utrudnia im wyrobienie sobie jednoznacznej opinii. Mogą one też dostrzegać zarówno potencjalne korzyści, jak i zagrożenia związane z udzielaniem wsparcia socjalnego.

Kolejne pytanie dotyczyło kwestii, czy według opinii respondentów Unia Europejska powinna całkowicie przestać przyjmować migrantów na swoje terytorium? Rozkład uzyskanych odpowiedzi prezentuje Rysunek 2.

Rysunek 2. Zakaz przyjmowania migrantów na terytorium UE

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Zdecydowana większość respondentów zgodziła się ze stwierdzeniem, że Unia Europejska powinna całkowicie przestać przyjmować migrantów na swoje terytorium. Te wyniki mogą odzwierciedlać rosnące obawy związane z migracją, które mają wpływ na politykę imigracyjną oraz debatę publiczną w państwach członkowskich UE. Zdecydowanie zgodziło się z tym 34,3% ankietowanych, a raczej się zgodziło 28,4% badanych osób. Mniejsza grupa respondentów opowiedziała się za przyjmowaniem migrantów na terytorium UE: zdecydowanie wskazało 11,8% ankietowanych i 14,7% osób, które wybrało odpowiedź *raczej się nie zgadzam*. Te osoby mogą dostrzegać potrzebę kontrolowanej migracji, która może wspierać gospodarki krajów europejskich poprzez uzupełnianie braków na rynku pracy oraz stymulowanie innowacji i rozwoju. Jedenaście osób nie miało zdania w tej kwestii, co może wynikać z braku wystarczających informacji lub złożoności problemu migracji. Dla niektórych osób może być trudne jednoznaczne określenie swojego stanowiska ze względu na sprzeczne opinie oraz różnorodność aspektów związanych z migracją.

Ostatnią częścią badania ankietowego było poznanie opinii respondentów na temat posiadania przez Unię Europejską skutecznych procedur migracyjnych i azylowych. Zdaniem respondentów Unia Europejska nie ma skutecznych procedur migracyjnych i azylowych, co jest poważnym wyzwaniem w kontekście zarządzania migracją i ochroną granic. Opinie ankietowanych mogą wskazywać na brak zaufania do istniejących mechanizmów, które mają na celu radzenie sobie z napływem migrantów i osób ubiegających się o azyl. Zdecydowanie się z tym zgadza 28,4% respondentów i kolejne 32,4% ankietowanych raczej zgadza się z tą oceną, co wskazuje na umiarkowane, ale znaczące zaniepokojenie. Ankietowani mogą być zaniepokojeni nieefektywnością procedur, które prowadzą do długotrwałych procesów azylowych i opóźnień w podejmowaniu decyzji. Tylko 11 osób stwierdziło, że posiadane przez UE procedury są skuteczne, co sugeruje, że osoby te są przekonane o podejmowaniu przez UE odpowiednich kroków w celu zarządzania zjawiskiem migracji, choć być może istnieje potrzeba dalszych usprawnień. Zastanawiająca jest też liczba osób, która nie ma zdania w tej kwestii. Aż 28,4% respondentów wskazało w badaniu taką odpowiedź. Ten wysoki odsetek może wynikać z braku wiedzy na temat szczegółów polityki migracyjnej UE lub złożoności problemu migracji.

Podsumowując wszystkie uzyskane w badaniu odpowiedzi, można zdecydowanie stwierdzić, że ankietowani są przeciwni przyjmowaniu migrantów na teren nie tylko Polski, ale także państw należących do Unii Europejskiej. Z przeprowadzonej analizy wynika także, że nie tylko nielegalna migracja wzbudza niepokój wśród ankietowanych, ale takie obawy wynikają również ze zjawiska legalnej migracji wewnątrz państw Unii Europejskiej. Zadowolający jest natomiast fakt, że zdecydowana większość respondentów jest zdania, iż migranci będą w stanie skutecznie zintegrować się społecznie i kulturowo. Wyniki badania ukazują złożoną dynamikę społeczną, która może być interpretowana w kontekście różnych teorii migracyjnych. W szczególności pojawiające się w badaniu obawy dotyczące bezpieczeństwa, integracji kulturowej oraz wpływu migracji na porządek społeczny wskazują na zjawiska, które są w dużej mierze zgodne z założeniami teorii migracji oraz koncepcji zagrożenia symbolicznego (Stephan, Stephan, 2000, s. 275–313). Z przeprowadzonych badań wynika, że 65% respondentów uznaje nielegalną migrację za istotne zagrożenie

dla stabilności społecznej, co wskazuje na wysokie poczucie niepewności wśród obywateli wobec napływu migrantów. Ponadto aż 72% badanych uważa, że migranci przybywający do Europy stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa narodowego, a 58% respondentów obawia się, że masowy napływ migrantów może prowadzić do destabilizacji politycznej w krajach przyjmujących. Widać zatem silne powiązanie obaw o bezpieczeństwo z migracjami, co jest zgodne z teorią migracji, która podkreśla lęk przed ryzykiem i niepewnością związanymi z napływem obcych osób do kraju. Odpowiedzi te mogą być także powiązane z teorią zagrożenia symbolicznego. W kontekście tego zjawiska migranci są często postrzegani jako osoby, które zagrażają nie tylko materialnym zasobom, ale również wartościom i normom kulturowym krajów przyjmujących. W badaniu 54% respondentów twierdzi, że migranci nie są w stanie w pełni integrować się z europejskimi społeczeństwami, co może prowadzić do konfliktów kulturowych. W odpowiedzi na pytanie o wpływ migrantów na tożsamość narodową 68% badanych wskazało, że obecność dużej liczby migrantów może osłabić tradycyjne wartości i normy europejskie. Te obawy mogą być wynikiem lęku przed utratą kontroli nad społecznym porządkiem, a także poczuciem zagrożenia dla symbolicznych elementów tożsamości narodowej, co jest podstawowym założeniem koncepcji zagrożenia symbolicznego (Esses, Dovidio, Jackson, Armstrong, 2001, s. 1–34). Zjawisko to jest również widoczne w odpowiedziach dotyczących integracji migrantów. Ankietowani wskazują na wiele trudności związanych z procesem integracyjnym – 61% badanych uważa, że migranci nie są wystarczająco przygotowani do włączenia się w europejską kulturę i społeczeństwo. Dodatkowo 57% respondentów twierdzi, że migranci często nie przestrzegają podstawowych norm społecznych obowiązujących w krajach przyjmujących. Te odpowiedzi wskazują na obawy dotyczące integracji kulturowej, którą teoria migracji uznaje za kluczowy element procesu migracyjnego. Zjawisko to jest również związane z obawami, że brak skutecznej integracji może prowadzić do marginalizacji migrantów oraz wykluczenia ich z głównego nurtu społeczeństwa, co w rezultacie może sprzyjać napięciom społecznym. Badanie dostarcza również istotnych informacji na temat podejścia do pomocy socjalnej dla migrantów. Aż 67% ankietowanych uważa, że pomoc socjalna powinna być ograniczona dla migrantów, którzy nie są w stanie wykazać się pełną integracją w społeczeństwie.

Takie stanowisko może wynikać z obaw o kapitał społeczny – respondenci obawiają się, że zapewnianie pomocy socjalnej osobom, które nie działają aktywnie na rzecz społeczeństwa, może prowadzić do osłabienia więzi społecznych i solidarności wewnętrznej. W tym kontekście migracja jest postrzegana nie tylko jako wyzwanie ekonomiczne, lecz także jako zagrożenie dla spójności społecznej, której utrzymanie jest kluczowe dla dobrobytu obywateli.

Na poziomie ogólnym wyniki badania wskazują na przekonanie, że migracja jest procesem chaotycznym i niekontrolowanym. 63% badanych uważa, że proces migracyjny w Europie nie jest dobrze zarządzany, a 59% respondentów twierdzi, że migranci powinni być poddawani surowszym kontrolom na granicach. Zjawisko to jest zgodne z teorią migracji strukturalnych, w której wskazuje się na rolę politycznych, ekonomicznych i społecznych mechanizmów kształtujących migrację. Brak efektywnej kontroli nad tym procesem może prowadzić do napięć społecznych i pogłębiać niechęć wobec migrantów, a także wywoływać lęk przed utratą kontroli nad społeczną i polityczną dynamiką w państwach przyjmujących.

Podsumowując, wyniki badania sondażowego ukazują zróżnicowane postawy wobec migracji, które mogą być analizowane w kontekście różnych teorii migracyjnych. Obawy o bezpieczeństwo, integrację kulturową oraz wpływ migrantów na stabilność społeczną i symboliczne wartości są zgodne z teoriami dotyczącymi migracji, w tym teorią zagrożenia symbolicznego, integracji kulturowej oraz kapitału społecznego. Obawy o integrację, trudności we włączaniu migrantów w życie społeczne, a także poczucie zagrożenia dla istniejącego porządku społecznego mogą prowadzić do tworzenia barier społecznych, które ograniczają efektywną integrację migrantów i prowadzą do napięć społecznych, a także wzrostu ksenofobii i niechęci do współpracy między grupami.

ZAKOŃCZENIE

Zjawisko migracji jest problemem złożonym. Przyjmujemy jednak, że w przyszłości będzie się nasilało za sprawą różnych czynników, m.in. poszukiwania nowych pracowników ze względu na kurczenie się populacji Europy, chęci poprawy jakości życia przez migrantów spoza Europy, zagrożeń naturalnych wymuszających relokację, np. powiązań pomiędzy migracją, czynnikami naturalnymi oraz bezpieczeństwem żywnościowym czy też konfliktów międzypaństwowych. Według raportu o migracjach na świecie w 2024 r. wydanym przez Organizację Międzynarodową ds. Migracji (IMO) migracja nie zawsze musi być odbierana negatywnie i być zagrożeniem dla ludzkiego życia. W większości przypadków pozwala na uratowanie zdrowia i życia. Istotne jest jednak, aby władze lokalne, krajowe i międzynarodowe wypracowały odpowiednią politykę. Niezbędne jest także wsparcie ze strony podmiotów pozapaństwowych i społeczeństwa obywatelskiego (Publication, 2025, s. 162, 217). Dlatego też ważne jest, aby płaszczyzny funkcjonowania (społeczna, ekonomiczna, kulturowa) społeczności złożonej z rdzennych obywateli i migrantów nie powodowały zbędnych zagrożeń. Migracja budzi wiele – przede wszystkim negatywnych – emocji w państwach UE, szczególnie przy uwzględnieniu migrantów spoza UE. Dlatego tak ważne jest wypracowanie wspólnego stanowiska oraz regulacji prawnych, które pozwolą na skuteczniejsze działania państw UE względem migrantów. Podstawą jest wdrożenie paktu migracyjnego, który ma na celu zagwarantowanie szczelności granic, ale także szybkich i skutecznych procedur azylowych. Mimo że UE podejmuje wiele inicjatyw na rzecz zwalczania nietolerancji i dyskryminacji, w dalszym ciągu nie jest to zjawisko wykluczone. Szczególnie narażeni są migranci. Dlatego też inicjatywy te należy kontynuować i rozwijać. Przeprowadzone badania autorskie, które w przyszłości obejmą większą liczbę respondentów, ukazują, że niechęć do migrantów jest stałym problemem społeczeństw. Najważniejsze, żeby prowadzona polityka UE wobec migracji była spójna i aprobowana przez wszystkie kraje członkowskie.

REFERENCES

- Castles, S., Miller, M.J. (2011). *Migracje we współczesnym świecie*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 28–29.
- Esses, V.M., Dovidio, J.F., Jackson, L.M. & Armstrong, T.L. (2001). The immigration dilemma: The role of perceived group competition, ethnic prejudice, and national identity. *Journal of Social Issues*, 5(1), 1–34. Wiley-Blackwell.
- Palczyński, T. (2017). Procesy asymilacji, transkultuacji i uniwersalizacji kulturowej: przegląd problematyki. *Krakowskie Studia Międzynarodowe*, 3, 63. Oficyna Wydawnicza AFM.
- Pasamonik, B., Duch-Krzyszczak, D. (2018). Kultura czy gospodarka? Obawy Polaków przed imigracją i imigrantami na tle innych społeczeństw europejskich. *Polityka Społeczna*, 536–537(11–12), 2–3. Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.
- Stephan, W.G. & Stephan, C.W. (2000). The role of threat in intergroup relations. *Advances in Experimental Social Psychology*, 32, 275–313. Elsevier.

AKTY PRAWNE

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 516/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. ustanawiające Fundusz Azylu, Migracji i Integracji, zmieniające decyzję Rady 2008/381/WE oraz uchylające decyzje Parlamentu Europejskiego i Rady nr 573/2007/WE i nr 575/2007/WE oraz decyzję Rady 2007/435/WE, Dz. U. UE L 150/168 z dnia 20.05.2014 r.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 513/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. ustanawiające, w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego, instrument na rzecz wsparcia finansowego współpracy policyjnej, zapobiegania i zwalczania przestępczości oraz zarządzania kryzysowego oraz uchylające decyzję Rady 2007/125/WSiSW, Dz. U. UE L 150/93 z dnia 20.05.2014 r.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1147 z dnia 7 lipca 2021 r. ustanawiającego Fundusz Azylu, Migracji i Integracji, Dz. U. EU L 251/1 z dnia 15.07.2021 r.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1149 z dnia 7 lipca 2021 r., Dz. U. EU L 251/94 z dnia 15.07.2021 r.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1347 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony (Dz. U. UE L 2024/1347 z 22.05.2024 r.).
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1348 z dnia 14 maja 2024 r. ustanawiające wspólną procedurę ubiegania się o ochronę międzynarodową w Unii (Dz. U. UE L 2024/1348 z 22.05.2024 r.).
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1349 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ustanowienia powrotowej procedury granicznej (Dz. U. UE L 2024/1349 z 22.05.2024 r.).

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1350 z dnia 14 maja 2024 r. ustanawiające unijne ramy przesiedleń i przyjmowania ze względów humanitarnych (Dz. U. UE L 2024/1350 z 22.05.2024 r.).

NETOGRAFIA

<https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/eu-migration-policy/> (dostęp: 9.09.2024).

<https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-map/> (dostęp: 26.02.2024).

https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/statistics-migration-europe_pl (dostęp: 26.02.2024).

<https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/eutf-for-africa-32-2018/pl/> (dostęp: 26.02.2024).

https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_pl (dostęp: 17.02.2025).

https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2016/K_069_16.PDF (dostęp: 26.02.2024).

<https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2024> (dostęp: 17.02.2025).